

ANALÜÜS KAALUTUD KESKMISTE JUURDEHINDLUSTE KOHTA RAVIMITE HULGI- JA JAEMÜÜGIL

Sotsiaalministeerium, november 2023

1. Sissejuhatus

Ravimipoliitika eesmärk on efektiivsete, kvaliteetsete, ohutute ja taskukohaste ravimite järjepidev kättesaadavus ning ratsionaalne kasutamine, mis toetab patsientide elukvaliteedi paranemist ja tervena elatud eluea pikenemist.

Ravimite geograafiline kättesaadavus sõltub ravimitootjate (müügiloa hoidjate) valmisolekust oma ravimeid Eestis turustada ning hulgi- ja jaemüüjate piisavast arvust ja nende teenuse kvaliteedist. **Ravimite rahaline kättesaadavus** sõltub ravimite hinnast, (ravimeid enam tarvitava) elanikkonna ostujõust ja ravimite riigipoolsest hüvitamisest.

Ravimi hind tarbijale kujuneb järgmiselt: tootja hind (hulgiostuhind) + hulгимüüja juurdehindlus + jaemüüja juurdehindlus + käibemaks. Ravimite rahalise kättesaadavuse tagamiseks rakendatakse hinda mõjutavaid meetmeid kõigil tasanditel:

- a) hinnakokkulepete sõlmimine tootjatega ja piirhindade kehtestamine – meede mõjutab tootja hinda,
- b) hulгимüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) hulгимüügi tasandil,
- c) jaemüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) jaemüügi ehk apteegi tasandil,
- d) ravimite käibemaks on 9%, so madalam tavapärasest kaupade ja teenuste 20%-st käibemaksust.

Seega reguleeritakse Eestis, sarnaselt teiste Euroopa Liidu riikidega, ravimite hinda kõigil tasanditel, mis mõjutavad ravimite lõpphinna kujunemist.

Juurdehindluse piiramine ravimite müügil on põhjendatud, kuna tegemist on elanikkonna eluiga ja elukvaliteeti mõjutava kaubaga ning retseptiravimite eest tasumisel osaleb suures osas riik. Põhiseaduse § 28 kohaselt on igaühel õigus tervise kaitsele, mille sisust tulenevalt on riigil muuhulgas kohustus läbi kohaste normide tagada ravimite kättesaadavus elanikkonnale. Seega on ravimite juurdehindluse piiramise eesmärgiks rahva tervise kaitse.

Vastavalt 1.03.2005. a jõustunud ravimiseaduse § 15 lõikele 2 võtab Vabariigi Valitsus juurdehindluse piirmäärade ja nende rakendamise korra kehtestamisel arvesse ravimite geograafilist ja rahalist kättesaadavust lõpptarbijatele, ravimite turustamisega seotud riske ning kaalutud keskmist juurdehindlust. **Kaalutud keskmine juurdehindlus on ravimiseaduses defineeritud kui eri hinnagruppides müüdavate ravimite protsentuaalsete juurdehindluste keskmine, mis on läbi kaalutud sisseostuhindades arvestatud rahalise käibe proportsiooniga igas hinnagrupis.** Seaduse § 15 lõike 3 punktide 1-3 kohaselt tuleb ravimite hulgi- ja jaemüügil rakendada proportsionaalset ja fikseeritud juurdehindlust, juurdehindluse piirmäär ei tohi olla suurem kui 6,39 eurot ühe pakendi kohta ning juurdehindlus eri hinnagruppide ravimitele peab looma võrdse huvitatuse kõigi ravimite käitlemiseks. Lisaks sätestavad § 15 lõike 3 punktid 4 ja 5, et kaalutud keskmine juurdehindlus peab ravimite hulгимüügil jääma vahemikku 7-10% ning jaemüügil vahemikku 21-25%.

Vabariigi Valitsuse 21.02.2005 määrusega nr 36 „Ravimite hulgi- ja jaemüügi juurdehindluse piirmäärad ning nende rakendamise kord“ kehtestatud juurdehindlusmudel on regressiivne, st mida kõrgema ostuhinnaga on ravimi pakend, seda madalam on lubatud maksimaalne juurdehindlus protsentides (Tabel 1, Tabel 2). Selline juurdehindlusmudel püüab ühtlustada pakendi käitlemisest saadavat tulu – tagada müüjate huvitatus mitte ainult kõrgehinnaliste, aga ka odavamate ravimite turustamise vastu.

Tabel 1. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused hulгимүүгил

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 1,6	20%
1,61 – 2,88	15%
2,89 – 6,39	10%
6,4 – 12,78	5%
üle 12,78	3%, maks 6,39 eurot

Tabel 2. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused jaemүүгил

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 0,64	0,38 eurot
0,65 – 1,28	40% + 0,38 eurot
1,29 – 1,92	35%
1,93 – 2,56	30%
2,57 – 3,20	25%
3,21 – 6,39	20%
6,40 – 44,74	15%, maks 6,39 eurot
üle 44,74	5,11 eurot

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 4 peab hulгимүүги tegevusloa omaja iga aasta 1. märtsiks esitama Sotsiaalministeeriumile koondkäibearuande eelmise aasta jooksul väljastatud retsepti- ja käsимүүгирavimite, välja arvatud veterinaarravimite kohta. Edastatav aruanne peab sisaldama infot järgmiste andmete kohta:

- ravimite **käive pakendites ja sisseostuhindades** (ilma käibemaksuta), grupeerituna hulгимүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse,
- **käive väljamүүгihindades jaemүүгиapteekidele** (ilma käibemaksuta), grupeerituna jaemүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse.

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 2 koostab Sotsiaalministeerium kaalutud keskmise juurdehindluse kohta igal aastal analüüsi hulгимүүгiate esitatud andmete alusel. Arvutuslikult, kui absoluutväärtuses rahaline käive suurima kaaluga hinnavaheemikus suureneb, siis kaalutud keskmine protsendina väheneb.

2. Lähteandmed

Käibearuanded esitatakse eelnevalt kokkulepitud vormil. Kuigi ravimiseaduses ei ole seda täpsustatud, on aruandekohuslastel palutud:

- ravimite sisseostuhindades deklareeritud käibe all pidada silmas samal aastal **soetatud ja edasimүүдud** ravimite summaarset hulгимүүги ostuhinda,
- ravimite väljamүүгikäibe all pidada silmas **tegelikku**, mitte maksimaalset lubatud väljamүүгikäivet,
- eraldi välja tuua nende ravimite hulгимүүги sisseostu käive, mille hind ületas 213,02 eurot (millest alates on juurdehindlus fikseeritud 6,39 euroga);
- ravimi hulгимүүги ostuhinna all silmas pidada ravimi CIP-hinda - koosneb kauba ostuhinnast, pealelaadimise kuludest müüja/saatja laos, veokuludest saatjamaal, eksporditollist, pealelaadimise kuludest saatjamaa terminalis, rahvusvahelise veo kuludest, mahalaadimise kuludest saajamaa terminalis, veokuludest saajamaal (kuni hulгilaoni).

Analüüsis on kasutatud 7-lt ravimite hulгимүүjalt laekunud koondkäibe aruandeid (kokku on tegevusluba 65-l hulгимүүgi (humaan- ja veterinaarravimid*) ettevõttel, ülejäänud kas käivet ei oma ja/või ei esitanud aruannet. Ligi 80% humaanravimite turumahust moodustab kahe suurema hulгимүүja käive Magnum Medical OÜ (46,4%) ja Tamro Eesti OÜ (33,2). (Allikas: Raviamet)

Tabelites on võrdlusena kasutatud viimase kuue aasta kaalutud keskmiste juurdehindluste andmeid ja ravimite hulgi- ja jaemüügistatistika andmeid, mida nimetatud ettevõtetele kogub ravimiseaduse § 26 lõike 9 punkti 1 ning § 31 lõike 6 punkti 3 alusel Raviamet.

3. Ravimite käive ja juurdehindlus hulгимүүgil

Järgnevalt on tabelis esitatud Raviameti andmed ravimite hulгимүүgikäibe kohta.

Tabel 3. Ravimite 2022. a hulгимүүgi käive väljamüügihindades

	Ravimitoru maht hulгимүүgi hindades (mln eurot, km-ta)	Pakendites (mln tk)
üldapteek	292,7	31,1
haiglaapteek	122	2,2
teised asutused	16,6	0,3
2022 kokku	431,3	33,6

Sotsiaalministeeriumil on kohustus koguda andmeid ravimite hulгимүүgi sisseostuhindade kohta, samas ei ole ministeerium pädevaks asutuseks järelevalve teostamisel hulгимүүgi ja apteegiteenuse osutamise, sh ostu ja müügi seotud andmete õige esitamise üle. Raviamet kogub pakendipõhiseid andmeid hulгимүүgi väljamüügi ning summaarseid andmeid apteekide sisseostu ja väljamüügi kohta.

Vaadates Sotsiaalministeeriumile esitatud andmeid ja võrreldes Raviameti andmetega on käibe numbrites erisusi. Metoodiliselt on oluline silmas pidada, et kaalutud keskmist juurdehindlust **mõjutab ravimimüük ka mujale kui lõpptarbijale (hulгимүүjate omavaheline müük, väljavedu EMP liikmesriiki, eksport)**, samas ei ole see seotud siseriikliku ravivajadusest tuleneva nõudlusega.

Järgnevalt on tabelites 4 ja 5 toodud kokkuvõtte Sotsiaalministeeriumile esitatud andmetest hulгимүүgi sisseostukäibe kohta 2017-2022. a. Ülevaate aluseks olevatest andmetest selgus, et 2022. a oli ravimite hulгимүүgituru **käive sisseostuhindades 603 miljonit eurot** (vt Tabel 4) ja pakendites ligikaudu **31 miljonit pakendit** (vt Tabel 5). Juhime tähelepanu, et ülevaade on koostatud Sotsiaalministeeriumile esitatud 7 hulгимүүja koondandmete alusel.

Tabel 4. Hulгимүүжate hulгимүүгikäive sisseostuhindades ja jaotus hulгимүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavaheemikesse

Pakendi hinnavaheemik, eur	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%
kuni 1,6	3 455 060	1	3 264 376	1	3 058 914	1	3 237 605	1	2 005 591	0	2 018 966	0
1,61 - 2,88	13 018 803	3	13 875 577	3	14 069 856	3	12 495 757	2	9 071 672	2	9 986 919	2
2,89 - 6,39	59 253 098	15	63 970 959	14	65 014 384	12	60 924 089	11	51 450 104	9	60 843 713	10
6,4 - 12,78	48 228 237	12	50 962 111	11	56 575 364	11	54 282 819	10	45 599 112	8	51 580 520	9
üle 12,78	194 720 905	48	230 776 337	49	264 040 217	50	281 308 270	51	289 975 227	50	332 027 805	55
üle 213,02	86 498 492	21	105 459 537	23	125 391 463	24	135 427 938	25	176 135 986	31	146 890 524	24
Kokku	405 174 596	100	468 308 898	100	528 150 197	100	547 676 478	100	574 237 691	100	603 348 447	100

Tabel 5. Ravimite hulгимүүги käive pakendites ja jaotus hulгимүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavaheemikesse

Pakendi hinnavaheemik, eur	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%
kuni 1,6	3 478	10	3 408	9	3 049	8	2 860	8	1 746	6	1 703	5
1,61 - 2,88	6 021	18	6 344	18	6 382	17	5 628	16	4 129	15	4 554	14
2,89 - 6,39	14 784	44	15 840	44	16 002	43	14 905	43	12 470	44	14 486	46
6,4 - 12,78	5 462	16	5 777	16	6 376	17	6 162	18	5 136	18	5 836	19
üle 12,78	4 135	12	4 516	13	5 028	14	5 086	15	4 546	16	4 835	15
üle 213,02	95	0,3	97	0,3	112	0,3	288	0,8	153	0,5	115	0,4
Kokku	33 976	100	35 984	100	36 950	100	34 929	100	28 179	100	31 531	100

Ravimite rahaline käive on jätkuvalt suurenenud kallimates hinnagruppides, üle 12,78 eurose sisseostuhinnaga ravimid moodustavad 79% kogu hulгимүүги rahalisest sisseostukäibest (Tabel 4). Vaadates ravimite käivet pakendites (Tabel 5) ilmneb aga rahalisele käibele vastupidine trend, 65% sisse ostetud ravimitest moodustavad kuni 6,39 eurose sisseostuhinnaga pakendid ning 84% moodustavad pakendid, mille sisseostuhind ei ületa 12,78 eurot.

Ravimi pakendi käitlemisega seotud müüja kulutused (nt ladustamisele, transportimisele) ei sõltu pakendi sisseostuhinnast, vaid selle suurusest, säilitustingimustest jms. Seda on oluline silmas pidada, püüdmaks leida vastust küsimusele, mida soovitakse keskmise juurdehindluse reguleerimisega saavutada.

Rahalise käibega kaalutud keskmine juurdehindlus koos rahalise müügikäibega annab informatsiooni ravimite juurdehindlusest saadava tulu kohta müügiettevõtte seisukohalt. Nimetatud keskmist juurdehindlust võib aga kõrvutada pakendite käibega kaalutud keskmise juurdehindlusega, mis iseloomustab keskmist hinnalisandit ravimi tarbija seisukohalt ehk näitab, kui palju tulu teenitakse kõige sagedamini müüdü pakendi kohta. Järgnevalt on toodud sisseostuhindade ja pakendite käibe jaotuse alusel leitud kaalutud keskmised juurdehindlused 2017-2022. a. Olemasolevate andmete järgi oli 2022. a ravimite hulгимүүги keskmine juurdehindlus 3,52% rahalise käibe ning 9,23% pakendite käibega kaalutuna (Tabelid 6 ja 7).

Tabel 6. Ravimite hulгимүүgi käibe struktuur sisseostuhindades ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavaheemik, eur	Maksimaalne juurdehindlus	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
		Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindades käibe jaotus	Kaalutud keskmine
kuni 1,6	20%	1%	0,17	1%	0,14	1%	0,12	1%	0,12	0%	0,07	0%	0,07
1,61 - 2,88	15%	3%	0,48	3%	0,44	3%	0,40	2%	0,34	2%	0,24	2%	0,25
2,89 - 6,39	10%	15%	1,46	14%	1,37	12%	1,23	11%	1,11	9%	0,90	10%	1,01
6,4 - 12,78	5%	12%	0,60	11%	0,54	11%	0,54	10%	0,50	8%	0,40	9%	0,43
üle 12,78	3%	48%	1,44	49%	1,48	50%	1,50	51%	1,54	50%	1,51	55%	1,65
üle 213,02		21%	0,15	23%	0,13	24%	0,14	25%	0,34	31%	0,17	24%	0,12
Kokku		100%	4,30%	100%	4,11%	100%	3,92%	100%	3,95%	100%	3,28%	100%	3,52%

Tabel 7. Ravimite hulгимүүgi käibe struktuur pakendites ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavaheemik, eur	Maksimaalne juurdehindlus	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
		Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine
kuni 1,6	20%	10%	2,05	9%	1,89	8%	1,65	8%	1,64	6%	1,24	5%	1,08
1,61 - 2,88	15%	18%	2,66	18%	2,64	17%	2,59	16%	2,42	15%	2,20	14%	2,17
2,89 - 6,39	10%	44%	4,35	44%	4,40	43%	4,33	43%	4,27	44%	4,43	46%	4,59
6,4 - 12,78	5%	16%	0,80	16%	0,80	17%	0,86	18%	0,88	18%	0,91	19%	0,93
üle 12,78	3%	12%	0,37	13%	0,38	14%	0,41	15%	0,50	16%	0,48	15%	0,46
üle 213,02		0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,8%	0,00	0,5%	0,00	0,4%	0,00
Kokku		100%	10,23%	100%	10,12%	100%	9,84%	100%	9,64%	100%	9,26%	100%	9,23%

Tuletades sisseostukäibe ja kaalutud keskmise juurdehindluse abil hulгимүүgi juurdehindlustulu eurodes ning jagades saadud arvu pakendite käibega selgub, et 2022. a oli **ühe hulгимүүgis käideldud pakendi keskmine juurdehindlus 0,67 eurot.**

4. Ravimite käive ja juurdehindlus jaemүүgil

Tabelites 8 ja 9 on esitatud Sotsiaalministeeriumile hulгимүүjate poolt edastatud andmed ravimite jaemүүgi rahalise käibe kohta eurodes ja pakendites ning nende andmete alusel leitud kaalutud keskmise juurdehindluse kohta.

Tabel 8. Üldapteekide ravimimүүgi käibed ostuhindades ja kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavaheemik, eur	2017		2018		Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	2019		Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	2020		Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	2021		Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	2022		Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)	
	eur	%	eur	%		eur	%		eur	%		eur	%		eur	%		
kuni 0,64	191 255	0	0,06	196 585	0	0,06	180 140	0	0,05	91 507	0	0,03	13 764	0	0,00	9 866	0	0,00
0,65 - 1,28	652 837	1	0,28	574 398	0	0,23	617 399	0	0,22	562 749	0	0,19	481 737	0	0,16	420 158	0	0,12
1,29 - 1,92	2 206 235	1	0,42	1 839 651	1	0,32	1 764 402	1	0,29	2 386 080	1	0,37	1 963 328	1	0,29	1 988 974	1	0,26
1,93 - 2,56	3 821 408	2	0,62	4 011 282	2	0,59	4 328 446	2	0,60	4 033 145	2	0,54	4 018 320	2	0,51	4 555 531	2	0,52
2,57 - 3,2	6 804 745	4	0,93	6 856 500	4	0,85	6 558 871	3	0,76	5 839 847	3	0,65	5 332 647	2	0,56	5 764 623	2	0,54
3,21 - 6,39	39 570 605	21	4,31	42 881 464	21	4,24	43 913 763	20	4,06	42 937 451	19	3,83	44 530 458	19	3,76	51 464 553	19	3,88
6,4 - 44,74	71 810 026	39	5,86	76 638 881	38	5,68	81 895 061	38	5,64	87 358 142	39	5,85	85 321 229	36	5,40	92 277 414	35	5,27
üle 44,74	58 776 587	32	1,26	69 391 589	34	1,47	77 062 626	36	1,53	80 485 877	36	1,39	95 510 366	40	1,76	108 100 755	41	1,77
kokku	183 833 698	100	13,75	202 390 350	100	13,44	216 320 663	100	13,19	224 079 478	100	12,88	237 171 849	100	12,45	264 851 873	100	12,36

Tabel 9. Ravimite jaemüügi käibed pakendites

Pakendi hinnavahe vahemik, eur	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%
kuni 0,64	310	2	317	1	289	1	150	1	28	0	20	0
0,65 - 1,28	688	3	597	3	614	3	542	2	473	2	388	1
1,29 - 1,92	1 406	6	1 199	5	1 129	5	1 518	6	1 250	5	1 281	5
1,93 - 2,56	1 783	8	1 882	8	2 020	8	1 882	8	1 879	8	2 117	8
2,57 - 3,2	2 411	11	2 426	10	2 318	10	2 052	9	1 894	8	2 048	8
3,21 - 6,39	9 448	42	10 234	43	10 472	43	10 246	43	10 652	44	12 112	45
6,4 - 44,74	5 910	26	6 337	27	6 732	27	7 024	29	7 234	30	7 966	30
üle 44,74	453	2	581	3	644	3	608	3	817	3	919	3
kokku	22 409	100	23 573	100	24 232	100	24 022	100	24 227	100	26 850	100

2022. a oli ravimite jaemüügi kaalutud keskmine juurdehindlus rahalise käibe järgi arvutatuna **12,36%** (Tabel 8). Sarnaselt hulгимүүgiga on märgatav rahalise käibe nihkumine kallimatesse hinnagrupidesse, mis tingib kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemise. 67% jaemüügis käibivatest pakenditest on sisseostuhinnaga alla 6,39 eurot. Enim on müük koondunud vahemikku 3,21-6,39 eurot, millise hinnaga pakendid moodustasid 45% käideldud pakenditest (Tabel 9). Madalamates hinnagrupidest on käibed väga väikesed, mistõttu oleks seal mõistlik juurdehindluse vahemike arvu vähendada.

5. Ravimite käibe ja struktuuri muutus ajas

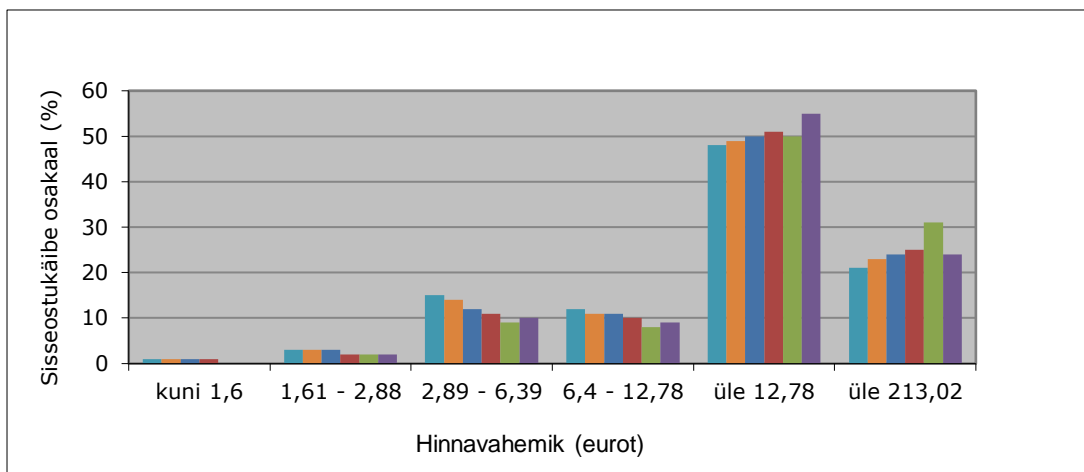
Viimastel aastatel on Ravimiameti andmetel ravimite käive nii pakendites kui ka rahas võrreldes eelmiste aastatega igal aastal suurenenud.

Tabel 10. Ravimituru maht hulгимүүgi väljamüügihindades ja kasv (Ravimiameti andmetel).

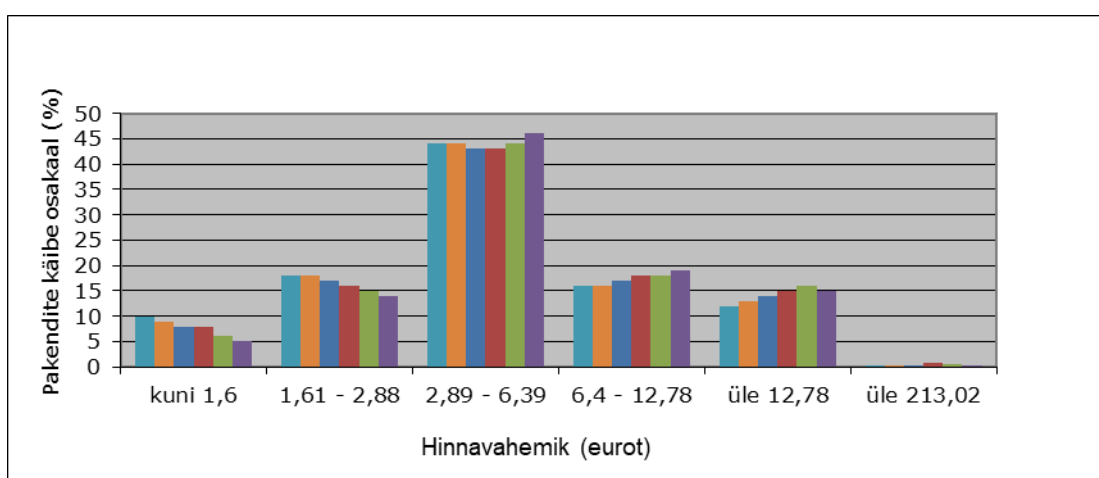
Aasta	Käive pakendites	Muutus, %	Käive, eurot	Muutus, %
2017	29 389 175	1,3%	300 959 558	3,8%
2018	30 541 313	3,9%	325 419 865	8,1%
2019	30 619 757	0,3%	344 360 773	5,8%
2020	30 339 141	-0,9%	358 646 752	4,2%
2021	30 615 398	0,9%	408 778 873	14,0%
2022	33 584 841	9,7%	431 283 344	5,5%

Üldine ravimistatistika: <https://www.ravimiamet.ee/ravimistatistika>

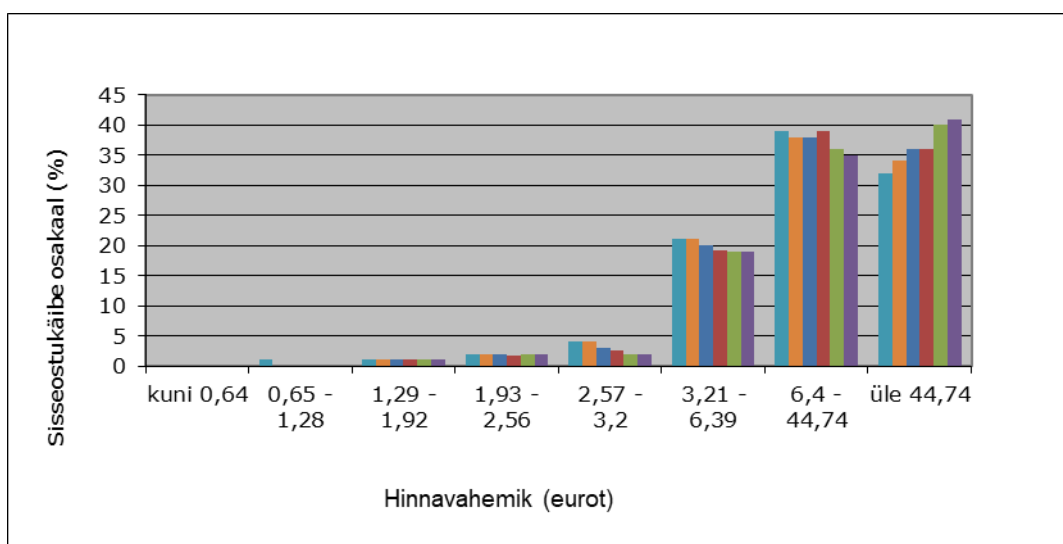
Järgnevalt on esitatud ravimite käibe struktuuri muutused aastatel 2017-2022.a illustratiivselt (Joonised 3-6)

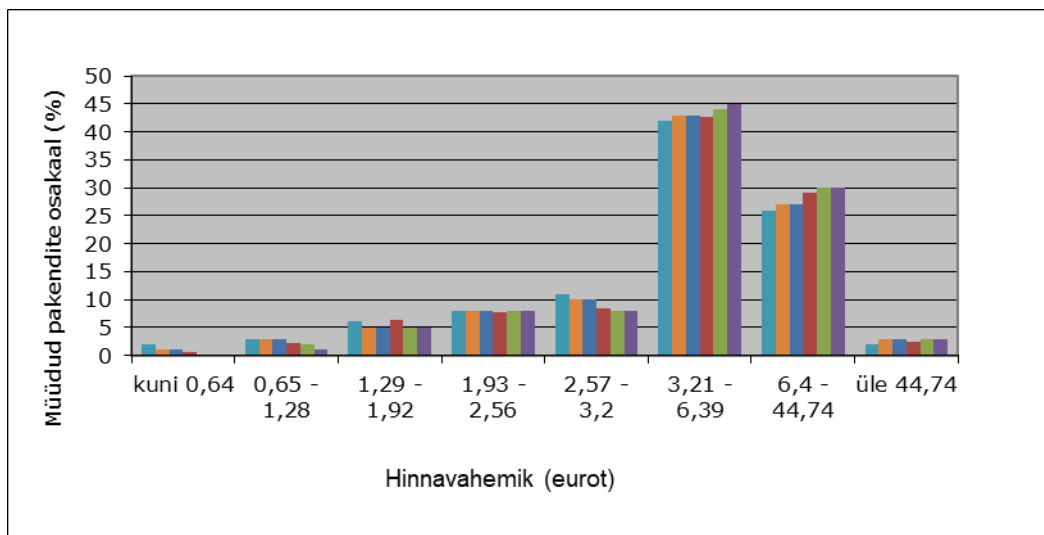
Joonis 3. Ravimite hulgemüügi rahalise sisseostukäibe osakaal hinnavaheemike kaupa (2017-2022)

Joonis 4. Ravimite hulgemüügi pakendite osakaal hinnavaheemike kaupa (2017-2022)

Joonis 5. Ravimite jaemüügi rahalise käibe osakaal hinnavaheemike kaupa (2017-2022)

Joonis 6. Jaemüügis müüdnud ravimipakendite osakaal hinnavahekaupa (2017-2022)

6. Ravimite juurdehindlusprotsendi muutus ajas ja seos müügituluga

Järgnevalt on esitatud kaalutud keskmise juurdehindluse protsendi ja juurdehindlusest saadava tulu muutust ajas. Lisaks on saadud Ravimiametile esitatud apteegistatistikast keskmise juurdehindlus ravimite jaemüügil. Üldine statistika: <https://www.ravimiamet.ee/apteegistatistika>.

Tabel 11. Maksimaalne ja tegelik kaalutud keskmine juurehindlus hulgimüügis ja jaemüügil

Aasta	Keskmine juurdehindlus hulgimüügis, %	Keskmine juurdehindlus jaemüügis, %	Keskmine juurdehindlus jaemüügis, % (Ravimiameti andmetel)
2017	4,3	13,7	13,9
2018	4,1	13,4	13,5
2019	3,9	13,2	13,4
2020	3,9	12,9	12,8
2021	3,3	12,5	12,3
2022	3,5	12,4	12,0

Ravimite hulgimüügil on keskmine juurdehindlus madalam maksimaalsest lubatud juurdehindlusest. Selle üheks võimalikuks põhjuseks on **hulgimüüjate omavaheline ravimimüük**, mispuhul jaguneb (ühekordne) maksimaalne lubatud juurdehindlus mitme hulgimüüja vahel. Samuti rakendatakse ravimite sisseostu järgselt **tootjate poolseid allahindlusi**.

Jaemüügil võib realselt rakendatud juurdehindlus olla suurem kui hulgimüügiandmete alusel eeldatav juurdehindluse piirmäär lubab - selle põhjuseks on tõenäoliselt **hulgimüügis tehtud allahindlused**, millest tulenevalt satub kõrgema hinnaga hulgimüüki sisse ostetud ravim allahindluse järgselt madalamasse juurdehindluse vahemikku, mis lubab jaemüügil rakendada kõrgemat juurdehindluse protsenti.

Kuna **juurdehindlusest saadavat tulu ei näita kaalutud keskmine juurdehindlusprotsent** on eraldivõetuna allpool (Tabelid 12-13) vaadeldud **ravimite juurdehindlusest saadud tulu**

aastatel 2017-2022. Tulu leidmisel on korrutatud (Ravimiametile esitatud/lt saadud väljamüügikäivetest tuletatud) sisseostukäibed ja sellega kaalutud keskmised juurdehindlusprotsendid.

Tabel 12. Ravimite hulгимүүgi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Käive hulгимүүgi sisseostu hindades, mln eurot (arvutatav)	Muutuse % aastas	Hulгимүүgi juurdehindluse kaalutud keskmine, % (SOM andmetel)	Hulгимүүgi juurdehindlus, mln eurot
2017	289	3,7%	4,3%	12
2018	312	8,2%	4,1%	13
2019	331	6,0%	3,9%	13
2020	346	4,4%	3,9%	13
2021	396	14,6%	3,3%	13
2022	416	5,2%	3,5%	15

Tabel 13. Ravimite jaemүүgi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Ravimituru maht hulгимүүgi väljamүүgi hindades, mln eurot (Ravimiameti andmetel)	Muutuse % aastas	Jaemүүgi juurdehindluse kaalutud keskmine, % (SOM andmetel)	Jaemүүgi juurdehindlus, mln eurot
2017	301	3,8%	13,8%	41
2018	325	8,0%	13,4%	44
2019	344	5,8%	13,2%	45
2020	359	4,4%	12,9%	46
2021	409	13,9%	12,5%	51
2022	431	5,4%	12,4%	53

7. Kokkuvõte

Käesolev ülevaade näitab, et 2022. a oli ravimiseaduses toodud metoodika järgi leitud kaalutud keskmine juurdehindlus hulгимүүgis 3,5% ja jaemүүgis 12,4%.

Oluline on rõhutada, et keskmine juurdehindluse protsent ei ole „eesmärk omaette“: ravimite hulgi- ja jaemүүjate juurdehindluse reguleerimise, nagu ka ravimitootjatele rakendatavate meetmete eesmärgiks on hoida ravimite hinnad nii madalana kui võimalik ja nii kõrgena kui vajalik selleks, et tootjad ja müüjad oleksid motiveeritud Eestis ravimeid turustama.

Andmete kogumisel, võrdlemisel ja analüüsimisel on ilmnenu **järgmised probleemkohad ja metoodilised puudused, seoses kaalutud keskmiste juurdehindluste arvestamisega:**

- **Kaalutud keskmine juurdehindlus omab seost käideldud ravimite hinnaga, aga mitte käitlemisest saadava tuluga.** Kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemine näitab, et suhteliselt rohkem (võrreldes eelneva perioodiga) on müüdnud kallimaid ravimeid, kuid ei näita, et juurdehindlusest saadav tulu oleks vähenenu.
- Ravimiseaduses ega selle rakendusaktides ei ole defineeritud „sisseostuhind“ ega „pakend“, millele ettevõtja võib juurdehindluse lisada ning mille kohta tuleb Sotsiaalministeeriumile

andmeid edastada. Samuti **ei ole ükski asutus volitatud teostama järelevalvet hulгимүүги sisseostuandmete õigsuse üle. Seetõttu puudub kindlus analüüsi aluseks olevate andmete kvaliteedis.**

- Nii hulgi- kui ka jaemüüjate keskmist juurdehindlust tuleb kalkuleerida hulгимүүги sisseostuandmete alusel, mis **ei anna aga reaalselt ülevaadet käideldud ravimite hindadest.** Hindade rahvusvahelise refereerimise ja paralleelkaubanduse tõttu võivad ravimite hulgiostuhinnad olla erinevad, kuid nende siseriiklikul turustamisel tehakse allahindlusi.
- **Kaalutud keskmist juurdehindlust mõjutavad ka müüjate omavaheline ravimimüük ja väljavedu EMP liikmesriiki ning eksport.** Ravimite müügil ühelt hulгимүүжalt teisele tuleb maksimaalselt lubatud juurdehindlust jagada, mõlemad hulгимүүжad deklareerivad ravimite sisseostu ning vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäive kordistub. Ka ravimite väljavedu ning eksport suurendavad vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäivet.
- Tulenevalt eelnevast võib järeldada, et **kaalutud keskmine juurdehindlus ei ole sobiv mõõdik ravimimüügi tulususe/jätkusuutlikkuse hindamiseks.** Pigem võiks tugineda nt ravimite hulgi- ja jaemüügi kulumudelitele, millest ilmneks seos kehtestatud nõuete ning nende täitmiseks vajalike ja põhjendatud kulutuste vahel. Samuti võib paralleeli tuua tervishoiuteenuse osutajatega, kes esitavad vastavalt sotsiaalministri 07.12.2012 määrusele nr 51 „Tervishoiustatistika ja tervishoiualase majandustegevuse aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ning esitamise kord“ aruandeid oma majandustegevuse kohta.
- **Ravimite juurdehindlusvahemikke tuleks kaasajastada** – madalamaid hinnagruppe kokku võtta ja kõrgemaid hinnagruppe enam diferentseerida.
- Andmete esitamise ja kogumisega seotud koormuse vähendamiseks ja **järelevalve tõhustamiseks tuleks kogu ravimialane aruandlus koondada ühe andmesaaja (Ravimiameti) kätte.**